

ՎՐՕՆԱԿԱՆ

ՎԵՆԴԱՆԻ ՕՐԻՆԱԿԸ

(Յիւ. Ա. 1-11) (Բ. ԿՐԻ. ԶԿԵԻ ԱՌԱՋԱՌՈՐԱՅ)

Սօսքը մեռեալ տառ է, և պատուէրը կը շնորհ անազգիցիկ հրաման, եթէ կենդանի օրինակին ոգեւորութենէն չեն գար երկուքն ալ: Այսպէ՛ս է իրաց բոլոր կարգերուն, բայց մասնաւորաբար հոգեւոր կեանքի տնտեսութեան մէջ: Կրօնի պաշտօնեան, երբ մանաւանդ գլուխ կամ վերակացու է ստորագրականներու՝ որսնք իրմէ՛ պիտի ըստ տոնան իրենց ընթացքին եւ գործառնութեանց ուղղութիւնը, պէտք է ա՛յնպիսի դիրքի մը վրայ ճանչցուցած ըլլայ անոնց ինքզինքը՝ որ ամէնքն ալ զգան և համոզուած լինին թէ իր թելադրութիւնները կ'ենեն իրենց, ոչ թէ իրր պահանջը լոկ իր պաշտօնին, այլ իրրեւ իրենց և հանրութեան բարւոյն համար օգտակար դատուած անհրաժեշտութիւններ: Պէտք է յաւէտ վստահ ըլլան անոնք, նոյն տոնն, իր անկեղծութեան և արդարամտութեան մասին:

Գծուարին է անհանգուրժելիօրէն փափուկ կացութիւն արգարեւ. զի սէրը ո՛րքան ալ սուրբ լինի նուիրումի զգացումին մէջ, ու ճշմարտութեան լոյսը ո՛րչափ ալ մաքուր նշուէ՛ հաւատքին եւ կեանքին մէջ, անկարելի է որ կասկածը չսպրդի երբեմն զիմացինի սիրտէն ներս, քանի որ մարդ մըն է վերջապէս նա ևս, որ իրաւունք ունի անշուշտ խորհելու թէ մարդու մը հանդէպ է որ կը գտնուի ինքն ալ:

Ի՛նչ փոյթ, սակայն. ա՛յդ իսկ պէտք է զգիւ մը լինի իր կոչումին գիտակցութիւնը ունեցող հոգեւորականին՝ միշտ աւելի կատարելութեան ձգտելու. իր շուրջինները, ո՛րքան ալ սկեպտիկ այսօր, ի վերջոյ պիտի համոզուին անվրէպ՝ իր դիտումներուն և իրենց սիրովը միայն եռացող իր հոգւոյն անստգիւտ բարութեան մասին:

Պիտի համոզուին անոնք այդ մասին, ո՛րքան աւելի տեսնեն զինքը անարատ՝ իր անձին, և պարկեշտ՝ իր կեանքին մէջ: Այս երկու յատկանիւնները արգարեւ ամենէն ան-

սուտ փաստն են կրօնաւորին արժանաւորութեան:

Անձին անարատութիւնը սրբութիւնն է մտքին և սրտին՝ ի մի բան՝ հոգւոյն, որ բուն ազբիւրն է բոլոր շնորհներուն, որոնցմով պէտք է՝ աւելի ճիշդ՝ պարտի կարենալ զարգացուիլ Աստուծոյ ծառայութեան մարդը:

Միտքը. ամէն բանէ տուել ա՛ն պէտք է լինի մաքուր՝ մարդուն մէջ. պէտք չէ որ թիւր խորհուրդներ օգ գտնեն հոն՝ չունչ առնելու, կամ հող՝ արմատ բռնելու համար անոր մէջ. իսկ սիրտը այնպէս պէտք է գործարանաւորուած ըլլայ բարոյապէս՝ որ չկարենայ տաքցնել իր մէջ չարազգաց բերումներ:

Սյուլիսի անձ՝ այսինքն հոգի՝ ունեցող եկեղեցւոյ պաշտօնէին կեանքին ճառագայթումը կ'ըլլայ նախ իր տունը, իր ամենէն ներքին շրջանակը, և յետոյ ընկերային այն ոլորտը, որ դաշտն է իր հանրային գործունեութեան, իր հասարակութիւնը:

Իր ընտանիքին մէջ ան պէտք է ակնբերօրէն ի հանդէս բերէ ամուսնական պարկեշտութիւն. «Միոյ կնոջ այլ», առաքելական բացատրութիւնը, թէ ևս ըստ ինքեան պատմական ակնարկութիւն՝ նախկին դարերու կանամբի հոգեւորականներու կենցաղակերպին, իր սեղմ ձեւին մէջ այսօր ալ դեռ կրնայ անոնց և ամէնուն համար նըշանակել սերտօրէն զգաստ կեանքի այն կանոնը, որ ամենէն առաջ իրենցը պէտք է ըլլայ, կարենալ լինելու համար իրենց ժողովուրդինը:

Յետոյ, ամուսնական պարկեշտութեան առընթեր, և անոր իբրեւ անմիջական պտուղ նոյն իսկ, պէտք է տեսնուի ծնողական բարեբարոյութիւնը. այդ շնորհը պէտք է ցուցնեն քահանային զաւակները՝ հաւատքի կրթութեամբ դաստիարակուած այնպիսի կեանքի մը մէջ, ուր ոչ ոք կարենայ մատնանիլ ընդ անառակ վարքի կամ անհնազանդ բարքի թերութիւններ: Հակառակը՝ ամենէն ցաւալի զայնթաղութիւնը պիտի ըլլար ոչ միայն հոգեւորականին՝ այն նաեւ անոր ներկայացուցած կրօնին բարոյակա-նին տեսակէտով:

Գալով իր պաշտօնին հասարակական կերպրութեան շրջանակին, հոն է որ ա-

ւելի տեւական ուժգնութեամբ և լայնագոյն տարողութեան մը մէջ պիտի փայլին եկեղեցականին հոգեկան բարեմասնութիւնները: Իր ճանապարհորդութիւնը, սրտի և մտքի իր անբռնութիւնը պէտք է արտայայտուին այն տեղ, աչալուրջ շրջանայեցութեան, ներողամիտ քաղցրութեան, բարեացակամ հաղորդականութեան, հեղութեան եւ առատածեռն անձնութիւններու այնպիսի գործերով, որոնք իր վրայ ամէն վայրկեան և ամէնուն ցոյց տան ծառայական յաւէտ պատրաստակամ, խոնարհ, անկաշառ, աշնիւ եւ պարկեշտ նկարագրի մը մարմնացումը, իբրեւ հետեւանք՝ իր քարոզած ճշմարտութեան վերաբերմամբ ունեցած իր հաւատքին անկեղծութեան:

Այդ կերպով է որ Աւետարանի պաշտօնեան պիտի յաջողի ուղղութեան մէջ պահել իր հոգեւոր հօտը. իր յորդորները շինիլ պիտի ըլլան սիրտերուն համար, ու իր օսաստերը պիտի կարենան կարգի բերել մօլորած հոգիները, որովհետեւ բառերէ աւելի կենդանի օրինակովն է որ պիտի խօսի ան ամէնուն:

Թ. Ե. Կ.

ՃԵՄԱՐԻՏ ԼԱՅՆԱՌՈՂՈՒԹԻՒՆ

(Հո. Ժ. 11 - Ժ. Գ. 25) (ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ)

Կրօնական իրաց կարգին մէջ մանաւանդ, որպէսզի մարդ կարենայ, էականը և երկրորդականը իրարմէ զանազանելով հանդերձ, արդարութիւն ընել երկուքին ալ, այսինքն չուրանալ ո՛չ մէկին և ո՛չ միւսին արժէքը, հարկ է որ չմոռնայ երբեք թէ անցաւոր է աշխարհ, թէ մահը մեր մէջ մի քալափոխին կրնայ գտնել հոն զմեզ, և թէ չարժեք, հետեւաբար, մեր օրերը գրաւել խնդիրներով՝ որոնք կրնան սին վէճերու միայն յանգիլ ի վերջոյ. մէկ խօսքով, չմտազբազուիլ փոքրիկութիւններով, բարձրագոյն նպատակներու միայն արժանի համարելով կեանքը:

Բայց ասիկա գեղինն է միայն. անոր վրայ կառուցանելու համար բուն շէնքը՝ կարեւոր է ի նկատի ունենալ կարգ մը ըս-

կզբունքներ, որոնց մէջ՝ թերեւս դիտաւորաբար՝ հետեւեալները:

Կրօնքին մէջ, անտարակոյս, ձեռք չէ էականը. այնպէս որ առաջին նպատածքով՝ պիտի փորձուէինք կարծես խորհելու թէ անոնք որ շատ կարեւորութիւն կուտան ձեռք կամ ծէսին, հաւատքի մէջ տկարներ են, որովհետեւ իրենց կրօնական համոզումներուն համար պէտք կը զգան արտաքին նեցուկներու. բայց ասիկա մտախաբութիւն մ'է յաճախ: Անշուշտ հոգեկանն է էականը. այսինքն հոգին է որ պիտի առաջնորդէ. բայց յառաջացումը պիտի կատարուի նիւթական դիժերու վրայէն. և այս՝ քանի որ մարմինի կեանքը կ'ապրին: Առաջինը անհրաժեշտ է, բայց երկրորդը (ծէսը) ոչ խոտելի, ցորչած չի չփոթելի մտահաւատութեան հետ:

Արարքը չէ որ կը շինէ գործի մը արժէքը, այլ ոգին՝ նպատակը՝ որ ծնունդ կուտայ անոր: Ամէն ոք, ի՛նչ տեսակէտի ալ պատկանի, կեանքի ի՛նչ կերպ ալ պարտադրած ըլլայ ինքզինքին, պէտք է որ ամենէն առաջ ունենայ իր համոզումը, որպէսզի, ըստ այնմ, խղճատութեամբ կատարէ իր գործը: Ու այնքան աւելի խղճատութեամբ կը կատարուի գործ մը, որքան աւելի անոր ծնունդ տուող նպատակը արդիւնքն ըլլայ կրօնական շարժառիթի մը, աւելի ընդլայնօրէն՝ ճշմարտութեան և արդարութեան համաձայն գործելու համոզումի մը: Մեր կեանքին ամենէն անշնան գործերն անգամ պէտք է կապուած ըլլան սուրբ մտածումի մը. ա՛յս է կարեւորը. առանց անոր՝ բան մը չեն արժեք ո՛չ հանդիսաւոր բարեպաշտութեանց չքեղաշուք պերճանքը և ո՛չ ամենափայլուն իմաստութեան մը թովիչ գեղեցիկութիւնները:

Ոչինչ մեկի, ամէն ինչ Աստուծոյ համար: Տէրեր չենք մենք այս կեանքին մէջ, այլ պատասխանատու ծառաներ միայն, որ պարտաւոր ենք հաշիւ տալ մեր ամէն մէկ գործին, մեր մէջ մի վայրկեանին համար: Եթէ կարենանք մեր գործառնութեանց մէջ մեզի անշեղ կանոն ընել այս սկզբունքը, մեր ձեռքը կ'ունենանք լայնախոհութեան բանալին, էականներուն և երկրորդականներուն մէջէն մեր գնացքին ճամբայ բանալու կերպն ու կանոնը: Այս սկզբունքին շնորհիւ է որ քրիստոնէութեան մէջ կարելի

եղած է բարոյականը ներդաշնակել կրօնական ճշմարտութեան հետ, ու թող տալ որ մարդիկ, երբեմն, Աստուծոյ հոգւով, օրէնքին լոյսին մէջ իրե՛նք իսկ գտնեն կարգ մը պարագաները բացատրելու եղանակը: Ձի երբ բարոյական վարդապետութիւն մը շատ մխրճի ամենայեւորին մանրամասնութեանց մէջ, վտանգ կայ որ յաճախ խրի անխմտութեանց խորը:

Ա՛յդ ճամբէն պէտք է ստէպ անցնի սիրտը՝ հասնելու համար զիջողութեան, գործնականին մէջ ամենէն քրիստոնէական այս սկզբունքին, որ լայնախոհութեան հիմնապայմաններէն մին է: Զիջումը, իր աղանդական առումին մէջ, յարգանք է դիմացինին համողումին: Տեղի կուտամ, երբ կը նկատեմ թէ համողումի մը ազդեցութեան տակ է որ կը գործէ ան ե ո՛չ թէ կիրքէ մղուած. ու այս՝ առժամապէս նախ, այսինքն մինչև որ բացատրութիւնը լուսաբանէ հարցը, կա՛մ ինծի ե կա՛մ իրեն հասկցնելով թէ սխալ է իբր յիշարան ծառայող համոզումի մը հիմը: Ու յետոյ, երբ այդ կերպով ալ չստացուիր ցանկացուած արդիւնքը, քանի որ երկրորդական կէտի

մը չուրջ կը դառնայ հարցը՝ կը նախընտրեմ զոհել նոյն իսկ ազատութիւնս: Վասն զի լաւագոյն է ծառայել խաղաղութեան, որ քրիստոնէական բարոյականին ամենէն յարգելի նպատակներէն մին է, քան թէ՝ նուազ էական խնդրոյ մը համար՝ ազատութեանս ետապաշտ կիրարկութեամբը պատճառ դառնալ իր հաւատքն ու բարոյականը այդ կարգի խնդրոյ մը կապած գտնուող եղբոր մը կորուստին:

Գործերուն բարոյականութիւնը կը կըշուռի, կը կրկնենք, անոնց ծնունդ տուող համոզումներուն կրօնական տարողութեան չափովը. այս է լայնախոհութեան բուն հիմը: Իսկ զայն գործադրելու, այսինքն ճշմարտապէս լայնախոհ ոգւով վարուելու գերազանց կերպն է՝ կարեւոր, ի հարկին, զոհել նոյն իսկ անձին ազատութիւնը, քան թէ տեղի տալ վրդովիչ հասկացողութեանց:

Անհատները, հասարակութիւնները, դաւանանքները բաժնող հաւատքի ե կարգի, երկրորդական հարցերու տարակարծութեանէն յառաջացած անպատեհութեանց դէմ ի՛նչ քան զայս շատ աւելի գեղեցիկ ե ապահով միջոց:

Թ. Ե. Գ.

ՀՈԳԵԼՈՅՍ Տ. ԲԱԲԳԷՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

— ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ —

(ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ՆՕՐԵՐ)

Բարգէն Մ. Վարդապետ ճանչցուած ե համակրանքով մատակնշուած անուն մըն էր արդէն, 1900 էն ալ առաջ, Ազգին գրեթէ ընդհանրութեան մէջ. այդ անունը հիմակ ե հետզհետէ աւելի սկսաւ շնչառել: Մուշէ կալանաւոր գալէն վերջը, ո՛չ միայն Հայաստանէն դարձողի ե հայկական Տառապանքին հետ հոգեին հաղորդուածի իր հանգամանքին պատճառաւ, որ, վերջապէս, առաւելութիւն մըն էր այդ շրջանին մանաւանդ, այլ որովհետեւ պարագաները յետ այնու աւելի թոյլատու եղան երևան բերելու համար իր մէջ իր բուն արժանիքները: Դեռ նոր հասած էր Կ. Պոլիս, երբ Տրա-

պիզոնցիք ընտրեցին զինքն Առաջնորդ 1900ին. բայց կառավարութեան առջև իր գրութիւնն ա՛յնքան փափուկ էր այդ միջոցին որ պատրիարքարանը չխորհեցաւ նոյն իսկ վաւերացումի առաջարկ ներկայացնել: Այդ վիճակը շարունակուեցաւ իրեն համար մինչև 1906, երբ Մարաշէն ընտրուեցաւ. բայց հակառակ որ պատրիարքարանի դիմումը Սահակ կաթողիկոսէ ևս երկրորդուած էր Բ. Դրան առջև, հաստատումի գործը միաց անհետեանք:

Նրեք տարիներ առաջ, 1904ի վերջերը, երբ Նիդիւն եպիսկոպոս Դուրեան կը ստիպուէր ընդունել Ձմիւռնիոյ առաջնոր-